

ลักษณะความหมายของคำซ้อนในภาษาไทยอาม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว
THE LEXICAL MEANING OF TAI AHOM, TAI LUE AND LAO
SYNONYMUS COMPOUND WORDS

อนิสรา รัศมีเจริญ^{1*}, ขนิษฐา ไจมนิ², บุญเหลือ ไจมนิ³ และ สุชาดา เจียพงษ์⁴
Anisara Rasmeechareon^{1*}, Kanita Chaimano², Boonlue Chaimano³ and Suchada Jiaphong⁴

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 ถนนลำปาง-แม่ทะ ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100^{1,2,3,4}
Lampang Rajabhat University, 119 Lampang-Maeta Road, Chompoo Sub-district, Mueang Lampang District,
Lampang Province 52100^{1,2,3,4}

*Corresponding author E-mail: khрутmuang@yahoo.com

(Received: Aug 18, 2020; Revised: Mar 5, 2021; Accepted: Mar 8, 2021)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาลักษณะความหมายของคำซ้อนในภาษาไทยอาม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาวโดยรวบรวมคำซ้อนจากพจนานุกรม เอกสารทางประวัติศาสตร์ และวรรณกรรม จากนั้นนำไปวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดความสัมพันธ์ทางความหมายของคำ และเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมแสดงสถิติประกอบผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบคำซ้อนภาษาไทยอาม 181 คำ คำซ้อนภาษาไทลื้อ 264 คำ และคำซ้อนภาษาลาว 415 คำ ทั้งนี้มีการใช้คำที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายมาซ้อนกัน 4 ลักษณะ คือ ความหมายพ้องกัน ความหมายวิภาคกัน ความหมายตรงข้ามกัน และความหมายเป็นลำดับ ลักษณะที่พบมากที่สุด คือ ความหมายพ้องกัน ทั้งนี้ภาษาไทยอามกับภาษาไทลื้อ ใช้ความหมายพ้องกันแบบไม่สมบูรณ์มากที่สุด พบ 53 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.28 และ 127 คำ คิดเป็นร้อยละ 48.10 ตามลำดับ ขณะที่ภาษาลาวใช้ความหมายพ้องแบบสมบูรณ์มากที่สุด พบ 172 คำ โดยคิดเป็นร้อยละ 41.44 ลักษณะที่พบลำดับที่ 2 คือ ลักษณะความหมายวิภาค พบว่าทั้ง 3 ภาษา ใช้ความหมายวิภาคแบบลูกกลุ่มมากที่สุด โดยภาษาไทยอาม พบ 50 คำ คิดเป็นร้อยละ 27.62 ภาษาไทลื้อ 37 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.01 และภาษาลาว 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.19 ลักษณะที่พบลำดับที่ 3 คือ ลักษณะความหมายตรงข้ามกัน โดยภาษาไทยอามใช้ความหมายตรงข้ามแบบทวิภาค และตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์มากที่สุด พบ 6 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.31 ภาษาไทลื้อ และภาษาลาวมีการใช้ความหมายตรงข้ามแบบสัมพัทธ์มากที่สุด พบ 6 คำ คิดเป็น ร้อยละ 2.27 และ 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ ส่วนลักษณะความหมายเป็นลำดับพบน้อยที่สุด ภาษาไทยอามจะใช้ความหมายเป็นลำดับที่มากที่สุด พบ 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.20 ส่วนภาษาไทลื้อ และภาษาลาว ใช้ความหมายเป็นลำดับวงจรมากที่สุด พบ 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.89 และ 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.72 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ลักษณะความหมาย, คำซ้อน, ภาษาไทยอาม, ภาษาไทลื้อ, ภาษาลาว

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุณฐิบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ABSTRACT

This research article aimed to study the lexical meaning of synonymous compound words from Tai Ahom, Tai Lue and Lao. Data were collected from dictionary, historical documentary and literatures. They were analyzed by the concept of word meaning relations, and the findings were presented in a descriptive method with statistics.

Results of the study revealed that there were 181 synonymous compound words in Tai Ahom, 264 words in Tai Lue and 415 words in Lao. It indicated that the lexical meaning of synonymous compound words was divided into four types; synonymy, incompatibility, antonymy and ordering. The utmost common lexical meaning found in Tai Ahom and Tai Lue was near – synonymy which found 53 words (29.28%) and 127 words (48.10%) correspondingly. Though Lao, absolute synonymy was the highest found 172 words (41.44%). The second characteristic was incompatibility found in three languages which a co – hyponym incompatibility was the topmost; 50 words (27.62%) in Tai Ahom, 37 words (14.01%) in Tai Lue and 34 words (8.19%) in Lao respectively. Third, antonymy found in Tai Ahom was binary opposition and polar opposition was 6 words (3.31%). Whereas Tai Lue and Lao were commonly found relative opposition of 6 words (2.27%) and 10 words (2.40%) respectively. The ordering was the last found; Tai Ahom used the most rank 4 words (2.20%) while Tai Lue and Lao common used cycle 5 words (1.89%) and 3 words (0.72%) respectively.

KEYWORDS: Lexical Meaning, Synonymous Compound Words, Tai Ahom, Tai Lue, Lao

บทนำ

คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน ทั้งนี้หน่วยคำนั้นต้องมีความสัมพันธ์ด้านความหมายซึ่งอาจมีความหมายเหมือนกัน ความหมายคล้ายกัน ความหมายทำนองเดียวกัน หรือความหมายตรงข้ามกันก็ได้ โดยจุดประสงค์ของการซ้อนคำเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจนขึ้น (วัลยา ช่างขวัญยืน, วิชาพิทักษ์ โฉมรุ่ง, อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, และลัดติยา อมรสमानกุล, 2549, น. 57)

คำซ้อนจัดเป็นลักษณะร่วมของภาษาในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ดังที่ วิภาส โพธิแพทย (2561, น. 64) จำแนกภาษาในโลกออกเป็น 2 แบบ คือแบบที่ปรากฏคำซ้อน และแบบที่ไม่ปรากฏคำซ้อน ทั้งนี้ภาษาล้านนาใหญ่ไม่ปรากฏคำซ้อน สำหรับบริเวณที่พบคำซ้อนมากที่สุดคือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียใต้

คำซ้อนเป็นวิธีการสร้างคำที่เหมาะสมกับภาษาในเขตภาษาในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาตระกูลไทเนื่องจากภาษาตระกูลไทมีคำพ้องรูปพ้องเสียงเป็นจำนวนมาก คำซ้อนจึงช่วยไขความอีกคำหนึ่งให้

ชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งภาษาตระกูลไท เช่น ภาษาไทอาหม มีรูปพยางค์สระ สระ และวรรณยุกต์ไม่ครบตามเสียงในภาษา เนื่องจากมีรูปพยางค์สระเดี่ยว 24 รูป รูปสระ 14 – 16 รูป และไม่มีวรรณยุกต์ การใช้คำซ้อนจึงจำเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้เข้าใจความหมายของศัพท์ได้ดีขึ้น (เรณู วิชาศิลป์, 2539, น. 13 – 14)

แม้ว่าจะมีผู้ศึกษาคำซ้อนในภาษาไทย ภาษาไทยถิ่น และภาษาตระกูลไทอยู่บ้าง แต่ยังไม่มีการศึกษาลักษณะความหมายของคำซ้อนของภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกภาษาไทอาหม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว เนื่องจากภาษาไทอาหมเป็นตัวแทนของภาษากลุ่มตอนกลาง ภาษาไทลื้อเป็นตัวแทนของภาษากลุ่มตอนบน และภาษาลาวเป็นตัวแทนของภาษากลุ่มตอนล่าง ผู้วิจัยจึงศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความหมายของคำซ้อน เนื่องจากทำให้มองเห็นและเข้าใจถึงลักษณะร่วมของคำซ้อนในภาษาตระกูลไทเพื่อนำไปสู่การสืบทอดอนุรักษ์ พัฒนาด้านภาษา และสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะความหมายของคำซ้อน
ภาษาไทยอาหม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิง
คุณภาพอันประกอบไปด้วยกระบวนการศึกษาและ
วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหาที่ศึกษา คือ ลักษณะทางความหมาย
ของคำซ้อนในภาษาไทยอาหม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว

2. ขอบเขตด้านข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านข้อมูลในการศึกษา
ครั้งนี้คือเลือกศึกษาภาษาตระกูลไทในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้
เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด มีการกระจาย
ถิ่นฐานมากที่สุด

สำหรับการแบ่งกลุ่มภาษาตระกูลไทกลุ่ม
ตะวันตกเฉียงใต้นั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแบ่งกลุ่มภาษา
ตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ตามเกณฑ์ของจอห์น
เอฟ ฮาร์ตแมน (Hartman, 1980, น. 72 – 86) ซึ่งได้จัด
กลุ่มในภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ออกเป็น 3 กลุ่มย่อย
ได้แก่ กลุ่มตอนล่าง กลุ่มตอนกลาง และกลุ่มตอนบน

ผู้วิจัยได้ คัดเลือกภาษาตระกูลไทกลุ่ม
ตะวันตกเฉียงใต้ที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบคำซ้อน
ด้วยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive
Sampling) ผู้วิจัยสุ่มเลือกภาษาไทยอาหมเป็นตัวแทน
ของกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนกลาง ภาษาไทลื้อเป็น
ตัวแทนของกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนบน และภาษาลาว
เป็นตัวแทนของกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่าง

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร
ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลคำซ้อนจากเอกสารทั้งหมด
3 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรม เอกสารทางประวัติศาสตร์
และวรรณกรรม เพราะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและ
ครอบคลุม ซึ่งเอกสารที่นำมาศึกษามีจำนวน 9 เล่ม ดังนี้

3.1 พจนานุกรม 3 เล่ม ได้แก่ พจนานุกรม
ไทยอาหม ฉบับ ประเสริฐ ฤ นนทร (2534) พจนานุกรม

ภาษาไทยเปรียบเทียบกรุงเทพฯ เชียงใหม่ ไทยลื้อ ไทยดำ
ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์ (2525)
และพจนานุกรมลาว – ไทย – อังกฤษ Lao – Thai – English
Dictionary ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ของ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ (2543)

3.2 พงศาวดาร 3 เล่ม ได้แก่ พงศาวดาร
ไทยอาหม Ahom Buranji เล่ม 1 – 2 ของเรณู วิชาศิลป์
(2539) เชื้อเครือเจ้าแสนหวี ลิบสองพันนา เรียบเรียงโดย
เท่าดวงแข็ง และอ้ายคำ (2544) และพงศาวดารลาว
ของ มหาสิลา วีระวงส์ (2500)

3.3 วรรณกรรม 3 เล่ม ได้แก่ Tai Ahoms
and The Stars ของ Terwiel and Wichasin (1992)
เจ้าเงาะหาญวีรบุรุษไทลื้อ ตำนาน มหาเทพ พิธีกรรม
ปวิวรรตโดย ประคอง นิมมานเหมินท์ (2554) และ
เชียงเหมียง ฉบับของ พ. พวาสะบา (1993)

นิยามศัพท์

อรรถเขต (Semantic Field) หมายถึง

กลุ่มความหมายที่มีความสัมพันธ์กันเป็นชั้น ๆ โดย
ความหมายกว้างจะครอบคลุมความหมายที่แคบ
กว่าเป็นลำดับชั้น เช่น กลุ่มคำ “ผลไม้ ฝรั่ง ส้ม องุ่น”
เป็นกลุ่มคำที่ความหมายมีความสัมพันธ์กันเป็นชั้น ๆ
โดย ผลไม้ อยู่ชั้นที่ 1 ในที่นี้จะเรียกว่าคำแม่กลุ่ม ซึ่งมีความ
หมายครอบคลุมความหมายของชั้นที่ 2 ได้แก่ ฝรั่ง
ส้ม องุ่น ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าคำลูกกลุ่ม (Lehrer, 1974 และ
ชัชวดี ศรลัมภ์ และคนอื่น ๆ, 2559, น. 192)

มโนทัศน์ (Concept) หมายถึง

ภาพรวมหรือ
ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เก็บไว้ในใจ
เช่น มโนทัศน์ของแมวเป็นภาพในใจที่เป็นตัวแทนของ
แมวทั้งหมด ไม่ใช่เฉพาะแมวพันธุ์ใดพันธุ์หนึ่งเท่านั้น
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, น. 88)

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential

Analysis) หมายถึง วิธีวิเคราะห์ความหมายของคำ
ในวงความหมายหนึ่ง โดยแจกแจงส่วนประกอบของ
ความหมายเรียกว่าอรรถลักษณะ (Semantic Feature)
เช่น คำว่า พี่ หมายถึง ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน
และเกิดก่อน, ผู้ที่มีศักดิ์เสมอกัน ซึ่งแยกอรรถลักษณะของพี่
ได้ 5 อรรถลักษณะ ได้แก่ [สิ่งมีชีวิต] [คำเรียกญาติ] [ผู้ร่วม

บิดาหรือมารดาเดียวกัน] (เกิดก่อน) และ [ผู้มีศักดิ์เสมอพี] (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, น. 83)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับประเด็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมาย ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดอรรถเขตของ เอเดรียน เลียร์เรอร์ (Lehrer, 1974) ซึ่งมีหลักแนวคิดที่ว่า คำแต่ละคำไม่ได้ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว เนื่องจากคำแต่ละคำมีการจัดกลุ่มความหมายหรืออยู่ภายใต้อรรถเขต (Semantic Field) เดียวกัน และมโนทัศน์ (Concept) เดียวกัน สำหรับแนวคิดอีกแนวคิดหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) ของยูจีน เอ ไนด้า (Nida, 1975) เพื่อหาความเหมือนหรือความต่างกันทางความหมาย ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ 6 ขั้นตอน คือ เลือกคำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน ลงรายการคำ วิเคราะห์ความหมายย่อย วิเคราะห์ความหมายย่อยประจำคำ ตรวจสอบข้อมูล และพิจารณาความหมายย่อยของคำที่มีร่วมกัน

อนึ่ง คำศัพท์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางความหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ความหมายพ้องแบบสมบูรณ์ ความหมายพ้องแบบไม่สมบูรณ์ ความหมายวิภาค ความหมายตรงข้ามแบบทวิภาค ความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์ ความหมายตรงข้ามแบบสัมพัทธ์ ความหมายตรงข้ามแบบทิศทาง ความหมายแบบลำดับที่ และความหมายแบบลำดับวงจร นำมาจาก พรพิลาส วงศ์เจริญ (2554, น. 49) ส่วนการใช้คำว่า แม่กลุ่ม และลูกกลุ่ม นำมาจาก ชัชวดี ตรีสัมพันธ์ และคนอื่นๆ (2559, น. 192)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบจำนวนคำซ้อนภาษาไทย 181 คำ คำซ้อนภาษาไทย 264 คำ และคำซ้อนภาษาลาว 415 คำ ทั้งนี้พบลักษณะความหมายคำซ้อน 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้ความหมายพ้องกัน 2) การใช้ความหมายวิภาคกัน 3) การใช้ความหมายตรงข้ามกัน และ 4) การใช้ความหมายเป็นลำดับ

ในการนำเสนอตัวอย่างผลการวิจัย ในที่นี้กำหนดให้ อักษรตัวหนา คือ รูปคำยืมที่ถ่ายทอดจากภาษาไทยมา ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว ส่วนการใช้

เครื่องหมายขลิขิตหรือวงเล็บคือ รูปคำยืมที่ถ่ายทอดเป็นภาษาไทยมาตรฐาน สำหรับการนิยามความหมายจะเขียนอยู่ในเครื่องหมายัญประกาศ

ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายพ้องกัน (Synonymy) หมายถึง การนำหน่วยคำที่มีความหมายเหมือนกัน ตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน งานวิจัยพบคำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกันในภาษาไทย 89 คำ คิดเป็นร้อยละ 49.17 ภาษาไทลื้อ 187 คำ คิดเป็นร้อยละ 70.83 และภาษาลาว 337 คำ คิดเป็นร้อยละ 81.20 ทั้งนี้ลักษณะความหมายพ้องกัน แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1.1 ความหมายพ้องแบบสมบูรณ์ (Absolute Synonymy) หมายถึง การนำหน่วยคำที่มีความหมายเหมือนกันทุกประการมาเรียงต่อกัน งานวิจัยพบคำซ้อนที่มีความหมายพ้องแบบสมบูรณ์ เช่น

คำซ้อนภาษาไทย **บุญโอโร** (บุญโอโร) หมายถึง “งานเลี้ยงรื่นเริง” เกิดจากการนำ บุญ (บุญ) ซึ่งหมายถึง “งานเลี้ยงรื่นเริง” เป็นภาษาไทย และ โอโร (โอโร) ซึ่งหมายถึง “งานเลี้ยงรื่นเริง” เป็นภาษาอัสสัม มาเรียงต่อกัน

คำซ้อนภาษาไทย **ครูเสตเจ้า** (กษัตริย์เจ้า) หมายถึง “ผู้ปกครองสูงสุดของแคว้น” เกิดจากการนำ ครูเสต (กษัตริย์) ซึ่งหมายถึง “ผู้ปกครองสูงสุดของแคว้น” เป็นภาษาสันสกฤต และ เจ้า (เจ้า) ซึ่งหมายถึง “ผู้ปกครองสูงสุดของแคว้น” เป็นภาษาไทย มาเรียงต่อกัน

คำซ้อนภาษาลาว **เฒ่าแก่ชะลา** (เฒ่าแก่ชรา) หมายถึง “มีอายุมาก” เกิดจากการนำ เฒ่า (เฒ่า) ซึ่งหมายถึง “มีอายุมาก” เป็นภาษาลาว แก่ (แก่) หมายถึง “มีอายุมาก” เป็นภาษาลาว และ ชะลา (ชรา) หมายถึง “มีอายุมาก” เป็นภาษาบาลี และภาษาสันสกฤตมาเรียงต่อกัน

1.2 ความหมายพ้องแบบไม่สมบูรณ์ (Near-synonymy) หมายถึง การนำหน่วยคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน พบคำซ้อนที่มีความหมายพ้องกันแบบไม่สมบูรณ์ เช่น

คำชื่อนภาษาไทยอาหม **ชะผัน** (ฆ่าฟัน) หมายถึง “ทำให้เสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บ” เกิดจากการนำ ชะ (ฆ่า) หมายถึง “ทำให้เสียชีวิตโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ” และ ผัน (ฟัน) หมายถึง “ทำให้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตโดยใช้มีดหรือดาบ” มาเรียงต่อกัน

คำชื่อนภาษาไทยอีสาน **โอย่งสูงพี** (ใหญ่สูงพี) หมายถึง “มีขนาดใหญ่” เกิดจากการนำ โอย (ใหญ่) หมายถึง “มีขนาดมากกว่ามาตรฐาน” สูง (สูง) หมายถึง “มีขนาดยาวกว่ามาตรฐาน” และ พี (พี) หมายถึง “มีขนาดกว้างกว่ามาตรฐาน” มาเรียงต่อกัน

คำชื่อนภาษาลาว **ครูบาอาจารย์** (ครูบาอาจารย์) หมายถึง “ผู้สั่งสอนวิชา” เกิดจากการนำ ครู (ครู) และ อาจารย์ (อาจารย์) ซึ่งหมายถึง “ผู้สอนในศาสตร์ต่าง ๆ” มาใช้เป็นคำซ้อน และนำ บา (บา) ซึ่งมีความหมายคล้ายกัน หมายถึง “ผู้สอนในทางธรรมะ” มาเรียงต่อกัน

2. ความหมายวิภาคกัน (Incompatibility) ในที่นี้จะมี 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 เป็นการนำคำลูกกลุ่มมาเรียงต่อกัน เช่น **กุ่มหอยปูปลา** ซึ่ง กุ่ม หอย ปู และปลา ต่างก็เป็นคำลูกกลุ่ม คือเป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่งเหมือนกัน และกรณีที่ 2 เป็นการนำคำแม่กลุ่มมาเรียงต่อกันกับคำลูกกลุ่ม เช่น **เพชรนิลจินดา** ซึ่ง จินดา หมายถึง “เครื่องประดับประเภทแก้ว” เป็นคำแม่กลุ่ม ส่วน เพชร หมายถึง “เครื่องประดับประเภทแก้วที่แข็งที่สุด และมีการหักเหแสงมากที่สุด” และ นิล หมายถึง “เครื่องประดับประเภทแก้วมีสีเข้มอย่างสีดำ” ทั้ง เพชร และ นิล จึงเป็นคำลูกกลุ่มของจินดา

งานวิจัยพบคำซ้อนที่มีความหมายวิภาคในภาษาไทยอาหม จำนวน 71 คำ คิดเป็น ร้อยละ 39.22 ภาษาไทลื้อ จำนวน 53 คำ คิดเป็น ร้อยละ 20.07 และภาษาลาว จำนวน 56 คำ คิดเป็น ร้อยละ 13.49 ซึ่งคำที่มีลักษณะความหมายวิภาค แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

2.1 ความหมายวิภาคที่มีความสัมพันธ์แบบลูกกลุ่ม (Co-hyponym) หมายถึง การซ้อนคำที่นำคำลูกกลุ่มซึ่งเป็นสมาชิกของคำแม่กลุ่มเดียวกันมาซ้อนกัน เช่น

คำชื่อนภาษาไทยอาหม **ไกปิตกะ** (ไก่เปิดกา) หมายถึง “สัตว์ปีกที่ประกอบด้วยสัตว์ปีกชนิดต่าง ๆ มารวมกัน” เป็นคำซ้อนที่เกิดจากการนำ ไก (ไก่) ซึ่งหมายถึง

“สัตว์ปีก หลากสี บินไม่สูง ว่ายน้ำไม่ได้” **ปิต** (เปิด) หมายถึง “สัตว์ปีก หลากสี บินไม่สูง ว่ายน้ำได้” และ **กะ** (กา) หมายถึง “สัตว์ปีก สีดำ บินสูง ว่ายน้ำไม่ได้” มาเรียงต่อกัน ทั้งนี้ คำว่า ไก เปิด และกะ ต่างก็เป็นคำลูกกลุ่มของสัตว์ปีกเหมือนกัน

คำชื่อนภาษาไทยอีสาน **เหลียงแดงเขวข้อง** (เหลียงแดงเขียวข้อง) หมายถึง “สีต่าง ๆ” เป็นคำซ้อนที่เกิดจากการนำ **เหลียง** (เหลียง) หมายถึง “คำเรียกสี สีอย่างขมื่น” **แดง** (แดง) หมายถึง “คำเรียกสี สีอย่างเลือด” **เขว** (เขียว) หมายถึง “คำเรียกสี สีอย่างใบไม้สด” **ข้อง** (ข้อง) หมายถึง “คำเรียกสี สีอย่างเลือดแต่เจือจางกว่า” มาเรียงต่อกัน ซึ่งทั้ง เหลียง แดง เขียว และข้อง ต่างก็เป็นคำลูกกลุ่มของคำเรียกสีเหมือนกัน

คำชื่อนภาษาลาว **ช้างม้า** (ช้างม้า) หมายถึง “สัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ” เป็นคำซ้อนที่เกิดจากการนำ **ช้าง** (ช้าง) “สัตว์บก มี 4 ขา มีงวง มีงา ใช้เป็นพาหนะ” กับ **ม้า** (ม้า) “สัตว์บก มี 4 ขา ขาว มีหางเป็นพู่ ใช้เป็นพาหนะ” มาเรียงต่อกัน ซึ่งทั้ง ช้าง และ ม้า ต่างก็เป็นคำลูกกลุ่มของสัตว์บกที่ใช้เป็นพาหนะชนิดหนึ่งเหมือนกัน

2.2 ความหมายวิภาคที่มีความสัมพันธ์แบบกลุ่ม (Hyponym) หมายถึง การนำคำแม่กลุ่มมาประกอบกับคำลูกกลุ่ม เช่น

คำชื่อนภาษาไทยอาหม **ผาสู** (ผ้าเสื้อ) หมายถึง “เครื่องนุ่งห่ม” เกิดจากการนำ **ผา** (ผ้า) ซึ่งหมายถึง “เครื่องนุ่งห่มโดยทั่วไป” เป็นคำแม่กลุ่มที่ครอบคลุม **สู** (เสื้อ) เนื่องจากเสื้อเป็นคำลูกกลุ่มที่หมายถึง “เครื่องนุ่งห่มประเภทหนึ่ง”

คำชื่อนภาษาไทยอีสาน **ทรัพย์สิน** (ทรัพย์สิน) “ทรัพย์สิน” เกิดจากการนำ **สิน** (สิน) “ทรัพย์สินทั่วไป” ซึ่งเป็นคำแม่กลุ่มที่ครอบคลุม **ช่วย** (ช่วย) เนื่องจาก ช่วย เป็นเพียง “ทรัพย์สินชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเป็นของบรรณาการ” ดังนั้น ช่วย จึงเป็นคำลูกกลุ่ม

คำชื่อนภาษาลาว **โ๋หมื่นดาว** (โ๋หมื่นดาว) “กลืนไม่ติ” เกิดจากการนำ **หมื่น** (หมื่น) “กลืนไม่ติทั่ว ๆ ไป” ซึ่งเป็นคำแม่กลุ่มที่ครอบคลุม **โ๋** (โ๋) และ **ดาว** (ดาว) เนื่องจาก โ๋ หมายถึง “กลืนหมื่นบุตร” ดาว หมายถึง “กลืนหมื่นของเนื้อสด” ดังนั้นทั้ง โ๋ และ ดาว จึงเป็นคำลูกกลุ่ม

3. ความหมายตรงข้ามกัน (Antonymy) หมายถึง การนำคำที่มีความหมายแย้งกันมาเรียงต่อกัน

งานวิจัยครั้งนี้พบคำซ้อนที่มีการนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาประกอบกัน คือ ภาษาไทอาหม และภาษาไทยลื้อ พบ 16 คำเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.83 และร้อยละ 6.06 ตามลำดับ ส่วนภาษาลาว พบจำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.33 ทั้งนี้ ลักษณะความหมายตรงข้ามกัน แบ่งเป็น 4 ชนิด ดังนี้

3.1 ความหมายตรงข้ามแบบทวิภาค (Binary Opposition) หมายถึง การที่คำมีความหมายแย้งกันในบางประเด็น ซึ่งความหมายมีโอกาสเป็นไปได้ 2 ลักษณะ ถ้าปฏิเสธคำหนึ่งจะหมายถึงอีกคำหนึ่งเท่านั้น เช่น **หนุ่มสาว** โดยความหมายในประเด็นเพศของ หนุ่ม คือ เพศชาย ความหมายในส่วนนี้จะไม่ปรากฏในความหมายของ สาว และความหมายในประเด็นเพศของ สาว คือ เพศหญิง ความหมายส่วนนี้จะไม่ปรากฏในความหมายของ หนุ่ม งานวิจัยครั้งนี้ พบคำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามแบบทวิภาคในภาษาไทยอาหม และภาษาไทยลื้อ ไม่พบคำซ้อนลักษณะนี้ในภาษาลาว เช่น

คำซ้อนภาษาไทยอาหม **กุลากุลี** (กุลากุลี) “ชาวฮินดูทั้งเพศชาย และเพศหญิง” เป็นคำซ้อนที่เกิดจากการนำ **กุลา** (กุลา) “ชาวฮินดูเพศชาย” กับ **กุลี** (กุลี) “ชาวฮินดูเพศหญิง” มาเรียงต่อกัน ทั้งนี้ความหมายในประเด็นเพศของ กุลา คือ เพศชาย ความหมายส่วนนี้ไม่มีในความหมายของ กุลี และความหมายในประเด็นเพศของ กุลี คือ เพศหญิง ความหมายส่วนนี้ก็ไม่มีความหมาย กุลา

คำซ้อนภาษาไทยลื้อ **อาวอา** (อาวอา) “คำเรียกญาติ เป็นน้องของพ่อทั้งเพศชาย และเพศหญิง” เป็นคำซ้อนที่เกิดจากการนำ **อาว** (อาว) “น้องของพ่อที่เป็นเพศชาย” กับ **อา** (อา) “น้องของพ่อที่เป็นเพศหญิง” มาเรียงต่อกัน ทั้งนี้ความหมายในประเด็นเพศของ อาว คือเพศชาย ความหมายส่วนนี้ไม่มีในความหมายของ อา และความหมายในประเด็นเพศของ อา คือ เพศหญิง ความหมายส่วนนี้ก็ไม่มีความหมาย อาว

3.2 ลักษณะความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์ (Polar Opposition) หมายถึง การที่หน่วยคำมีลักษณะความหมายบางประการแย้งกันในลักษณะที่

หน่วยคำหนึ่งบ่งถึงระดับน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน อีกหน่วยคำจะบ่งถึงระดับมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานในที่นี้ หมายถึง ระดับปกติทั่วไปของสิ่งใด ๆ เช่น คำในหมวดความสูง มี สูง กลาง ต่ำ โดย กลาง เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพราะบอกความสูงระดับปกติของสิ่งใด ๆ ใช้เทียบได้ว่าถ้ามีระดับที่มากกว่านี้ถือว่า สูง แต่ถ้ามีระดับน้อยกว่านี้ถือว่า ต่ำ งานวิจัยพบคำซ้อนความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์ เช่น

คำซ้อนภาษาไทยอาหม **กองสูง กองน้อย** (กล้องหลวงกล้องน้อย) “ปีนที่มีขนาดต่าง ๆ” เกิดจากการนำหน่วยคำ 2 ชุดมาซ้อนกัน โดยชุดที่ 1 เกิดจากการนำ **กอง** (กล้อง) รวมกับ **สูง** (หลวง) ชุดที่ 2 เกิดจากการนำ **กอง** (กล้อง) รวมกับ **น้อย** (น้อย) หลังจากนั้นนำคำประสมทั้ง 2 ชุดมาซ้อนกัน ซึ่งเป็นลักษณะคำซ้อนความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์ ทั้งนี้หน่วยคำที่มาซ้อนกันอยู่ในหมวดขนาด โดย หลวง หมายถึง “ขนาดใหญ่กว่ามาตรฐาน” และ น้อย หมายถึง “ขนาดเล็กกว่ามาตรฐาน” ดังนั้น กล้องหลวง กับ กล้องน้อย จึงมีความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์

คำซ้อนภาษาไทยลื้อ **น้อยใหญ่** (น้อยใหญ่) หมายถึง “ขนาดต่าง ๆ” เป็นการนำหน่วยคำที่มีความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์ที่อยู่ในหมวดขนาดมาซ้อนกัน โดย **น้อย** (น้อย) หมายถึง “ขนาดเล็กกว่ามาตรฐาน” และ **ใหญ่** (ใหญ่) หมายถึง “ขนาดขยายกว่ามาตรฐาน” ดังนั้น น้อย กับ ใหญ่ จึงมีลักษณะความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์

คำซ้อนภาษาลาว **เล็กต้น** (เล็กต้น) หมายถึง “ระยะห่างต่าง ๆ” เป็นการนำหน่วยคำที่มีความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์ที่อยู่ในหมวดระยะห่าง มาซ้อนกัน โดย **เล็ก** (เล็ก) หมายถึง “ระยะห่างจากขอบมากกว่ามาตรฐาน” และ **ต้น** (ต้น) หมายถึง “ระยะห่างจากขอบน้อยกว่ามาตรฐาน” ดังนั้น เล็ก กับ ต้น จึงมีความหมายตรงข้ามแบบเทียบเกณฑ์

3.3 ความหมายตรงข้ามแบบสัมพัทธ์ (Relative Opposition) หมายถึง หน่วยคำมีลักษณะความหมายบางประการที่สื่อถึงความสัมพันธ์กับอีกหน่วยคำหนึ่ง เช่น ความหมายของ หัวหน้า กับ ลูกน้อง ต่างก็อยู่ในหมวดบุคคลในหน่วยงาน ซึ่งความหมาย

ของหัวหน้า ระบุว่า “บุคคลที่เป็นหัวหน้าหน่วยงาน” ส่วนความหมายของ ลูกน้อง ระบุว่า “บุคคลผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาในหน่วยงาน” ดังนั้น ความหมายของ หัวหน้า กับ ลูกน้อง ต่างก็แสดงถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ เป็นบุคคลในหน่วยงาน เมื่อระบุถึงคำว่า หัวหน้า ก็ระบุถึงคำว่า ลูกน้อง ด้วย เช่น ถ้ามีหัวหน้าก็ต้องมีลูกน้อง ไม่สามารถปฏิเสธคำใดคำหนึ่งได้ งานวิจัยพบคำซ้อนที่มีลักษณะความหมายตรงข้ามแบบสัมพัทธ์ เช่น

คำซ้อนภาษาไทยอาหม **กักใจ** (แม่กัญแจ ลูกกัญแจ) “หมวดชุดกัญแจ” โดยความหมายของ **กัก** (แม่กัญแจ) ระบุว่า เป็น “เครื่องมือที่ใช้ในหมวดชุดกัญแจ ทำหน้าที่ยึดไว้” ส่วนความหมายของ **ใจ** (ลูกกัญแจ) ระบุว่า เป็น “เครื่องมือที่ใช้ในหมวดชุดกัญแจ ทำหน้าที่ปลดแม่กัญแจ” ดังนั้น ความหมายของคำว่าแม่กัญแจ กับ ลูกกัญแจ ต่างก็บ่งถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

คำซ้อนภาษาไทยอีสาน **โผเม** (ผัวเมีย) “บุคคลที่เป็นคู่ครองกัน” โดยความหมายของ **โผ** (ผัว) ระบุว่า เป็น “คู่ครองเพศชาย” ส่วนความหมาย ของ **เม** (เมีย) ระบุว่า เป็น “คู่ครองเพศหญิง” ดังนั้น ผัว กับ เมีย จึงแสดงถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และต่างก็เป็นลูกกลุ่มของคำในหมวดบุคคลที่เป็นคู่ครองกัน เมื่อระบุถึง ผัว ก็ระบุถึงเมียด้วย กล่าวคือ ถ้ามีผัวก็ต้องมีเมีย เนื่องจาก ไม่สามารถปฏิเสธคำใดคำหนึ่งได้

คำซ้อนภาษาลาว **พี่น้อง** (พี่น้อง) ซึ่งหมายถึง “บุคคลที่ร่วมบิดามารดาเดียวกัน และเป็นบุคคลที่เกิดก่อน” โดยความหมายของ **พี่** (พี่) ระบุว่า เป็น “บุคคลที่ร่วมบิดามารดาเดียวกัน และเป็นผู้เกิดก่อน” ส่วนความหมายของ **น้อง** (น้อง) ระบุว่า เป็น “บุคคลที่ร่วมบิดามารดาเดียวกัน เป็นผู้เกิดภายหลัง” ดังนั้น ความหมายของ พี่ กับ น้อง ต่างก็แสดงถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ เป็นบุคคลที่ร่วมบิดามารดาเดียวกัน เป็นบุตรตามลำดับต่อกัน

3.4 ความหมายตรงข้ามแบบทิศทาง (Directional Opposition) หมายถึง หน่วยคำหนึ่งแสดงถึงทิศทางที่กลับกันกับอีกหน่วยคำหนึ่ง เช่น ขึ้น กับ ลง ต่างก็เป็นคำที่อยู่ในหมวดการเคลื่อนที่แนวตั้ง โดยความหมายของ ขึ้น ระบุว่า เป็น “การเคลื่อนที่ไปทางด้านบน”

ส่วนความหมายของ ลง ระบุว่า เป็น “การเคลื่อนที่ไปทางด้านล่าง” ดังนั้น ความหมายของ ขึ้น และ ลง ต่างก็แสดงทิศทางกลับกัน งานวิจัย พบคำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามแบบทิศทางเฉพาะภาษาไทย เช่น

คำซ้อนภาษาไทย **โผมา** (ไปมา) ซึ่งมีความหมายตรงข้ามแบบทิศทาง กล่าวคือ **โผ** (ไป) **มา** (มา) ต่างก็อยู่ในหมวดการเคลื่อนที่ โดย **ไป** หมายถึง “การเคลื่อนที่ออกจากวัตถุ” ส่วน **มา** หมายถึง “การเคลื่อนที่เข้าหาวัตถุ” ดังนั้น ความหมายของ **ไป** กับ **มา** จึงแสดงทิศทางกลับกัน

4. ความหมายเป็นลำดับ (Ordering) หมายถึง การนำหน่วยคำที่มีความหมายแสดงความต่อเนื่องกันตามลำดับของคำมาเรียงต่อกัน งานวิจัยพบคำซ้อนที่มีความหมายเป็นลำดับ ในภาษาไทยอาหม 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.76 ภาษาไทยอีสาน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.03 และภาษาลาว 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.96 ซึ่งแบ่งประเภทคำซ้อนที่มีความหมายเป็นลำดับได้ 2 ชนิด ดังนี้

4.1 ความหมายเป็นลำดับที่ (Rank) หมายถึง การที่หน่วยคำลำดับที่ 1 มีความหมายต่อเนื่องกับคำลำดับที่ 2 และอาจมีลำดับต่อไป เช่น ความหมายของ อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์แบบลำดับที่ กล่าวคือ อนุบาล เป็นชั้นการศึกษาลำดับที่ 1 ประถมศึกษา เป็นชั้นการศึกษาลำดับที่ 2 และ มัธยมศึกษา เป็นชั้นการศึกษาลำดับที่ 3 พบคำซ้อนที่มีความหมายแสดงลำดับที่ในภาษาไทยอาหม และภาษาไทยอีสาน ไม่พบคำซ้อนลักษณะนี้ในภาษาลาว เช่น

คำซ้อนภาษาไทยอาหม **รุจิงรุปัก** (หัวเห็ง หัวปาก) “ตำแหน่งผู้ปกครองไพร่พล” เป็นคำซ้อนที่เกิดจากการนำหน่วยคำ 2 ชุด มาซ้อนกันโดยชุดที่ 1 เกิดจากการนำ **รุ** (หัว) “หัวหน้า” รวมกับ **จิง** (เห็ง) “หนึ่งพัน” ชุดที่ 2 เกิดจากการ นำ **รุ** (หัว) “หัวหน้า” รวมกับ **ปัก** (ปาก) “หนึ่งร้อย” หลังจากนั้นนำคำประสมทั้ง 2 ชุด มาซ้อนกัน ซึ่งเป็นลักษณะคำซ้อนความหมายแสดงลำดับแบบลำดับที่ ทั้งนี้ หน่วยคำที่มาซ้อนกันอยู่ในหมวดจำนวน โดย เห็ง หมายถึง “จำนวนหนึ่งพัน” และ “ปาก” หมายถึง “จำนวนหนึ่งร้อย” ดังนั้น หัวเห็ง กับ หัวปาก จึงมีความหมายแสดงลำดับที่ต่อเนื่องกัน

โดย หัวเหิง คือ ตำแหน่งผู้ปกครองไพร่พลซึ่งมีจำนวนหนึ่งพันคน ลำดับต่อมา คือ หัวปาก คือ ตำแหน่งปกครองไพร่พลจำนวนหนึ่งร้อยคน

คำซ้อนภาษาไทยคือ **หมื่นพัน** (หมื่นพัน) เมื่อนำมาซ้อนกันมีความหมายในเชิงอุปมาหมายถึง “จำนวนมาก” ทั้งนี้ หมื่นพันเป็นลักษณะคำซ้อนความหมายแสดงลำดับแบบลำดับที่ กล่าวคือ หมื่น และ พัน ต่างก็เป็นคำลูกกลุ่มในหมวดจำนวน โดย **หมื่น** (หมื่น) หมายถึง “จำนวนสิบพัน” และ **พัน** (พัน) หมายถึง “จำนวนสิบร้อย” ดังนั้น หมื่น กับ พัน จึงมีความหมายแสดงลำดับที่ต่อเนื่องกัน โดย หมื่น คือ จำนวนแสดงลำดับที่ต่อจากพัน และ พัน คือ จำนวนแสดงลำดับที่ตามด้วยหมื่น

4.2 ความหมายเป็นลำดับวงจร (Cycle) หมายถึง การที่หน่วยคำแสดงลำดับก่อนหลังต่อเนื่องกันไปไม่รู้จบ เช่น ความหมายของ ฤดูร้อน ฤดูฝน และ ฤดูหนาว มีความสัมพันธ์กันแบบลำดับวงจร กล่าวคือ ฤดูร้อน เป็นฤดูกาลที่ตามด้วย ฤดูฝน และฤดูหนาว ต่อเนื่องกันไปไม่รู้จบ งานวิจัยพบคำซ้อนที่มีความหมายแสดงลำดับวงจร เช่น

คำซ้อนภาษาไทยอาหม **ตั้งขึ้นตั้งบัน** (ตั้งคืนตั้งวัน) “ตลอดวัน” เกิดจากการนำหน่วยคำจำนวน 2 ชุด มาซ้อนกัน โดยชุดที่ 1 เกิดจากการนำ **ตั้ง** (ตั้ง) รวมกับ **ขึ้น** (คืน) ชุดที่ 2 เกิดจากการนำ **ตั้ง** (ตั้ง) รวมกับ **บัน** (วัน) จากนั้น นำคำประสมทั้ง 2 ชุดนี้มาซ้อนกัน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบลักษณะความหมายของคำซ้อนภาษาไทยอาหม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว

ภาษา	ลักษณะความหมาย	ความหมายตรงข้ามกัน จำนวนคำ (ร้อยละ)	ความหมายพ้องกัน จำนวนคำ (ร้อยละ)	ความหมายเป็นลำดับ จำนวนคำ (ร้อยละ)	ความหมายวิภาค จำนวนคำ (ร้อยละ)
ภาษาไทยอาหม		16 คำ (8.83)	89 คำ (49.17)	5 คำ (2.76)	71 คำ (39.22)
ภาษาไทลื้อ		16 คำ (6.06)	187 คำ (70.83)	8 คำ (3.03)	53 คำ (20.07)
ภาษาลาว		18 คำ (4.33)	337 คำ (81.20)	4 คำ (0.96)	56 คำ (13.49)

ซึ่งเป็นลักษณะคำซ้อนความหมายแสดงลำดับแบบลำดับวงจร ทั้งนี้ คืน และ วัน ต่างก็เป็นคำลูกกลุ่มของหมวดช่วงเวลาในหนึ่งวัน โดย คืน หมายถึง “ช่วงเวลามืด” และ วัน หมายถึง “ช่วงเวลากลางวัน” ดังนั้นคำว่า คืน และคำว่า วัน จึงแสดงช่วงเวลาต่อเนื่องกันไปแบบไม่รู้จบ

คำซ้อนภาษาไทยคือ **แลงงาย** (แลงงาย) เมื่อนำมาซ้อนกันมีความหมายเพิ่มขึ้น หมายถึง “ตลอดวัน” โดย **แลง** (แลง) คือ “เวลาเย็น ส่วน **งาย** (งาย) คือ “เวลาเช้า” ทั้งนี้ คำว่า แลง และคำว่า งาย ต่างก็เป็นคำลูกกลุ่มที่อยู่ในหมวดช่วงเวลาในหนึ่งวัน ทั้ง แลง และ งาย จึงแสดงความต่อเนื่องแบบไม่รู้จบ

คำซ้อนในภาษาลาว **ค้ำมืด** (ค้ำมืด) คำนี้เมื่อนำมาซ้อนกันจะมีความหมายเพิ่มขึ้น หมายถึง “ตลอดทั้งคืน” ทั้งนี้ **ค้ำ** (ค้ำ) หมายถึง “เวลาช่วงต้นของกลางคืน” ส่วน **มืด** (มืด) หมายถึง “เวลาช่วงต้นของกลางคืน และช่วงเวลาใกล้ฟ้าสว่าง” ดังนั้นค้ำ และ มืด จึงมีความหมายแสดงลำดับแบบลำดับวงจร เพราะเป็นคำลูกกลุ่มที่อยู่ในหมวดช่วงเวลากลางคืนเหมือนกัน และเป็นคำที่แสดงความต่อเนื่องกันไปแบบไม่รู้จบ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะความหมายของคำซ้อนภาษาไทยอาหม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว พบลักษณะทางความหมายดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ลักษณะความหมายที่พบมากที่สุด ในภาษาไทยอาม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว คือ ความหมายพ้องกัน โดยภาษาลาวพบมากที่สุด คือ ร้อยละ 81.20 รองลงมาคือ ภาษาไทลื้อ ร้อยละ 70.83 และภาษาไทยอามพบน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 49.17

ลักษณะความหมายที่พบบรองลงมา คือ ความหมายวิภาค โดยภาษาไทยอามพบมากที่สุด คือ ร้อยละ 39.22 รองลงมาคือ ภาษาไทลื้อ ร้อยละ 20.07 และภาษาลาว ร้อยละ 13.49

ลักษณะความหมายที่พบประเด็นถัดมา คือ ความหมายตรงข้ามกัน ซึ่งในภาษาไทยอามพบมากที่สุด คือ ร้อยละ 8.83 ขณะที่ภาษาไทลื้อ ร้อยละ 6.06 และภาษาลาว ร้อยละ 4.33

สำหรับลักษณะความหมายที่พบน้อยที่สุดทั้ง ภาษาไทยอาม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว คือ ความหมายเป็นลำดับ ซึ่งภาษาไทลื้อ พบมากที่สุด คือ ร้อยละ 3.03 รองลงมาคือ ภาษาไทยอาม ร้อยละ 2.76 และภาษาลาว ร้อยละ 0.96

การอภิปรายผลการวิจัย

คำซ้อนในภาษาไทยอาม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว เป็นลักษณะร่วมกับภาษาอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากการสร้างคำซ้อนจะนำหน่วยคำที่มีความหมายสัมพันธ์กันมาเรียงต่อกันให้มีความหมายชัดเจนขึ้น จากข้อค้นพบของงานวิจัยชิ้นนี้ กล่าวได้ว่า ลักษณะความหมายของคำซ้อนในภาษาไทยอาม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว แสดงให้เห็นถึงวิธีการสร้างคำของภาษาคำโดด โดยเฉพาะการนำเอาหน่วยคำที่มีความหมายพ้องกันมาซ้อนกัน ซึ่งพบมากที่สุดทั้งในภาษาไทยอาม ภาษาไทลื้อ และภาษาลาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ธันวารช (2534) ที่ศึกษาคำซ้อนในภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้คำซ้อนที่มีลักษณะความหมายเหมือนกัน ถึงร้อยละ 80 ของจำนวนคำซ้อน แสดงให้เห็นว่า วิธีที่ใช้ในการสร้าง

คำซ้อนนั้น ผู้ใช้ภาษาคำนี้ถึงความหมายของคำเป็นหลัก โดยนำคำที่มีความหมายพ้องกันมาซ้อนกันก่อน แต่หากไม่มีคำที่มีความหมายพ้องกันก็จะนำคำที่มีลักษณะความหมายวิภาคมาซ้อนกัน ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์แบบกลุ่ม หรือลูกกลุ่มก็ได้

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้คำซ้อนในภาษาลาวมีการใช้ความหมายพ้องกันแบบสมบูรณ์มากกว่าภาษาไทยอาม และภาษาไทลื้อ ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่า ภาษาลาวมีสถานะเป็นภาษาประจำชาติ ขณะที่ ภาษาไทลื้อ และภาษาไทยอาม มีสถานะเป็นเพียงภาษาถิ่น อีกทั้งภาษาไทยอามยังเป็นภาษาที่ตายแล้ว จึงไม่ได้เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในปัจจุบัน ทำให้การนำคำภาษาต่างประเทศอื่น ๆ มาใช้เรียงกับคำที่มีใช้ในภาษาของตน มีจำนวนน้อยกว่าภาษาลาวซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันอย่างกว้างขวางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

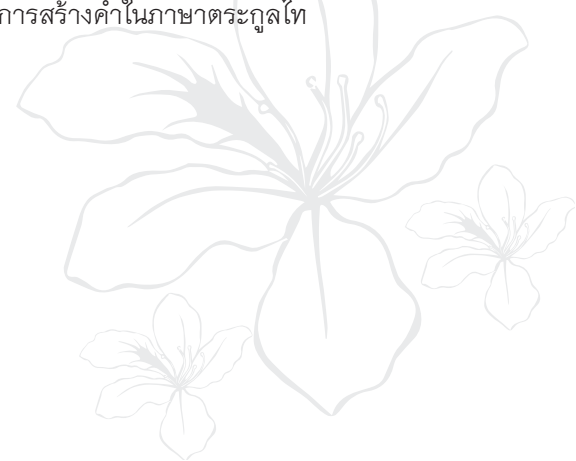
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหลักภาษาไทย ภาษาถิ่นไทย ภาษาถิ่นตระกูลไท จะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น
2. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ด้านการสืบหาความหมายของคำศัพท์โบราณที่ยังคงปรากฏใช้ในภาษาสื่อสาร หรือภาษาในเอกสาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบลักษณะคำซ้อนความหมายของคำซ้อนระหว่างภาษาในตระกูลไทกับภาษาในตระกูลอื่น
2. ควรศึกษาการสร้างคำด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การประสมคำ การซ้ำคำ ในภาษาตระกูลไท เพื่อให้ทราบลักษณะร่วมของการสร้างคำในภาษาตระกูลไท



เอกสารอ้างอิง

- ชัชวดี ศรลัมพ์, ดิษุ ศรีนราวัฒน์, ชลธิชา บำรุงรักษ์, บุญเรือง ชื่นสุวิมล, ทรงธรรม อินทจักร, นันทนา รณเกียรติ,....
 วิชา กมลนาวิน. (2559). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทาควาง แซง และอ้ายคำ. (ผู้เรียบเรียง). (2544). *เชื้อเครือเจ้าแสนหวี สิบสองพันนา*. ปวีวรรณ และแปล โดย เรณู
 วิชาศิลป์. เชียงใหม่: ซิลคเวอร์มบุคส์.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2554). *เจ้าเงาะหวีบุษย์ไถลื้อตำนานมหากาพย์พิธีกรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ญ นคร. (2534). *พจนานุกรมไทอาหม*. กรุงเทพฯ: พิษณุภัณฑ์ตั้งเซ็นเตอร์.
- พ. พวสะบา. (1993). *เชียงเหมียง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เวียงจันทน์: โรงพิมพ์สีกสา.
- พรพิลาส วงศ์เจริญ. (2554). *ความหมายในภาษาไทย*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์. (2525). *พจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบกรุงเทพฯ เชียงใหม่ ไทลื้อ ไทยดำ*.
 เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์. (2543). *พจนานุกรม ลาว - ไทย - อังกฤษ Lao - Thai - English
 Dictionary ฉบับเฉลิมพระเกียรติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาสิลา วีระวงส์. (2500). *พงศาวดารลาว*. เวียงจันทน์: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ราตรี ธีนวารช. (2534). *การศึกษาคำในภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*.
 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เรณู วิชาศิลป์. (2539). *พงศาวดารไทอาหม Ahom Buranji เล่ม 1 - 2*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.
- วัลยา ช่างขวัญยืน, วิรุฬห์รัตน์ โฉนงุ่น, อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล และลัดติยา อมรสमानกุล. (2549). *บรรทัดฐานภาษา
 ไทย เล่ม 2 : การสร้างคำและการยืมคำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- วิภาส โพธิแพทย์. (2561). *ภาษาไทยในมุมมองแบบลัทธิภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hartman, J. (1980). A model for the alignment of dialects in southwestern tai. *Journal of the Siam Society*, 68(1),
 72 - 86.
- Lehrer, A. (1974). *Semantic fields and lexical structure*. Amsterdam: North - Holland Publisher.
- Nida, E. A. (1975). *Componential analysis of meaning*. The Hague: Mouton.
- Terwiel, B. J. and Wichasin, R. (1992). *Tai Ahoms and the star: three ritual texts to ward off danger*. New York: Cornell.

